

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lutego 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania H. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

w związku ze skargą ubezpieczonej o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 14 września 2009 r., sygn. III AUz .../09,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 lutego 2016 r.,

zażalenia ubezpieczonej na postanowienie Sądu Apelacyjnego wicach z dnia 30 marca 2015 r., sygn. akt III AUz .../15,

uchyla zaskarżone postanowienie i zasądza od organu rentowego na rzecz radcy prawnego A. D. kwotę 120 zł powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonej w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 30 marca 2015 r. odrzucił wniesioną przez H. M. skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 14 września 2009 r.

W uzasadnieniu wskazano, że postanowieniem z dnia 14 września 2009 r. Sąd Apelacyjny w sprawie akt III AUz .../09, oddalił zażalenie ubezpieczonej H. M. na postanowienie Sądu Okręgowego w C. z dnia 12 czerwca 2009 r., na mocy którego odrzucono odwołanie ubezpieczonej od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 marca 2009 r., odmawiającej po raz kolejny przyznania ubezpieczonej prawa do renty rodzinnej po zmarłym S. M.

W dniu 13 sierpnia 2014 r. H. M. złożyła w Sądzie Okręgowym w C. skargę o wznowienie „postępowań zakończonych powyższymi prawomocnymi postanowieniami Sądu Apelacyjnego oraz Sądu Okręgowego”, domagając się ponownego rozpoznania jej sprawy.

Skarżąca wskazała, że podstawę wznowienia postępowania wywodzi z art. 401¹ k.p.c., w oparciu o wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 maja 2014 r., sygn. akt SK 61/13 (opublikowany w Dzienniku Ustaw w dniu 26 maja 2014 r.).

Postanowieniem z dnia 21 stycznia 2015 r. Sąd uznał się niewłaściwym i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu do rozpoznania. Skarga ubezpieczonej o wznowienie została przekazana do Sądu Apelacyjnego w dniu 12 lutego 2015 r.

Sąd Apelacyjny uznał, że trzymiesięczny termin do wniesienia skargi o wznowienie, wynikający z art. 407 § 2 k.p.c., upłynął skarżącej bezskutecznie w dniu 26 sierpnia 2014 r. Stwierdził, że skarga złożona przez H. M. w dniu 13 sierpnia 2014 r. została wniesiona do niewłaściwego rzeczowo Sądu, tj. do Sądu Okręgowego. Według zaś art. 405 k.p.c., do wznowienia postępowania z przyczyn nieważności oraz na podstawie przewidzianej w art. 401¹ k.p.c., właściwy jest sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, a jeżeli zaskarżono orzeczenia sądów różnych instancji, właściwy jest sąd instancji wyższej. Do wznowienia postępowania na innej podstawie właściwy jest sąd, który ostatnio orzekał co do istoty sprawy.

Skoro więc ubezpieczona zaskarżyła w oparciu o podstawę z art. 401¹ k.p.c. postanowienia zarówno Sądu Apelacyjnego, jak i Sądu Okręgowego, to wyłącznie właściwym do rozpoznania niniejszej skargi o wznowienie był Sąd Apelacyjny.

Konsekwencją wniesienia przez ubezpieczoną skargi o wznowienie postępowania do niewłaściwego sądu i przekazania go następnie właściwemu sądowi jest to, że dla oceny zachowania terminu do wniesienia tego

nadzwyczajnego środka zaskarżenia miarodajna jest data nadania go przez sąd niewłaściwy do sądu właściwego, a nie data nadania pod adres sądu niewłaściwego. Dlatego też datą skutecznego wniesienia niniejszej skargi o wznowienie postępowania jest data przesłania skargi przez Sąd Okręgowy do Sądu Apelacyjnego, co nastąpiło w dniu 12 lutego 2015 r., a więc znacznie po upływie 3-miesięcznego terminu od wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Sąd wskazał dalej, że przepis prawa uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją (art. 70 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) niewątpliwie nie stanowił podstawy prawnej rozstrzygnięcia zawartego w postanowieniu Sądu Apelacyjnego z dnia 14 września 2009 r. (był nim bowiem art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.), a zatem nie może stanowić podstawy wznowienia tegoż postępowania.

Pełnomocnik ubezpieczonej H. M. zaskarżył to postanowienie w całości i zarzucił mu naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj.: art. 405 k.p.c. w związku z art. 410 § 1 zdanie 1 k.p.c., przez ustalenie, że skarga o wznowienie postępowania została wniesiona po upływie przepisanej terminu w dniu 12 lutego 2015 r., podczas gdy skarżąca skutecznie złożyła skargę o wznowienie postępowania już w dniu 13 sierpnia 2014 r.; art. 410 § 1 k.p.c., przez ustalenie, że wskazana przez skarżącą podstawa skargi o wznowienie postępowania nie wystąpiła, podczas gdy skarżąca niereprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika nie potrafiła precyzyjnie wskazać, o które orzeczenie jej chodziło, łącząc ostatecznie wskazane postanowienia z pierwotnie rozpoznawaną sprawą dotyczącą odwołania od decyzji odmawiającej przyznania jej renty rodzinnej.

Pełnomocnik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i zasądzenie od organu rentowego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonej w postępowaniu zażaleniowym.

W uzasadnieniu podkreślono, że skargę o wznowienie złożyła schorowana kobieta w podeszłym wieku, która z przepisami prawa materialnego i procedury właściwie nigdy nie miała do czynienia. Ze względu na swoją nieporadność związaną i z wiekiem i z brakiem większego wykształcenia, nie potrafiła rozróżnić postępowań prowadzonych w przedmiocie wypłaty renty rodzinnej, wskutek czego

jako przedmiot wznowienia wskazała postanowienia, które jako ostatnie zostały wydane w przedmiocie renty rodzinnej. W rzeczywistości chodziło jej o orzeczenie odmawiające jej przyznania renty rodzinnej kończące postępowanie prowadzone po raz pierwszy. Ponadto należy mieć na uwadze, że skarżąca złożyła skargę o wznowienie postępowania w przepisany termin, bo w dniu 13 sierpnia 2014 r., który upłynął w dniu 26 sierpnia 2014 r. Zatem ta data, a nie data nadania zażalenia przez Sąd niewłaściwy, jest datą złożenia skargi o wznowienie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego poświęcone skardze o wznowienie postępowania określają wprawdzie właściwy do rozpoznania tego środka zaskarżenia sąd w zależności od podstawy wznowienia (art. 405 k.p.c.), ale nie regulują kwestii związanych ze sposobem (trybem) jej wniesienia. W związku z tym należy kierować się art. 406 k.p.c., zgodnie z którym do postępowania ze skargi o wznowienie stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, jeżeli przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Jak już wyjaśnił Sąd Najwyższy, chodzi tu o odpowiednie stosowanie takich przepisów jak o rozprawie, o postępowaniu dowodowym, o wydaniu, uzasadnieniu i doręczeniu orzeczeń, o czynnościach procesowych (postanowienie z dnia 20 czerwca 1972 r., II CZ 110/72; LEX nr 7097; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2007 r., III CSK 56/07, LEX nr 334985). Wniesienie apelacji inicjuje postępowanie apelacyjne i dlatego art. 369 § 1 k.p.c. nie ma odpowiedniego zastosowania do skargi o wznowienie postępowania. Z tych względów terminem wniesienia skargi o wznowienie postępowanie jest termin wniesienia jej do sądu, bez względu na jego właściwość. Błędne jest zatem stanowisko Sądu, że skarga o wznowienie postępowania wniesiona została po terminie przewidzianym w 407 § 2 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że treść pism kierowanych do sądu również podlega wykładni, mającej na celu ustalenie rzeczywistej woli i celu, jaki chciała osiągnąć osoba wnosząca pismo. Czynności procesowe stron stanowią rodzaj czynności prawnych. W wypadku czynności

podejmowanych w formie pisemnej, obowiązek poddania ich treści ocenie pod kątem ustalenia ich rzeczywistego znaczenia wynika z art. 130 § 1 zdanie drugie k.p.c., zgodnie z którym mylne oznaczenie pisma procesowego lub inne oczywiste niedokładności nie stanowią przeszkody do nadania mu biegu i rozpoznania go w trybie właściwym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przepis ten uznawany jest za zalecenie rozpoznania pisma zgodnie z jego treścią wyrażającą intencje autora, gdy wątpliwości można wyjaśnić w drodze wykładni pisma lub przez wezwanie strony do ich wyjaśnienia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2015 r., IV CZ 105/14, LEX nr 1622328 i z dnia 14 listopada 2013 r., IV CZ 81/13, LEX nr 1396466). Wykładnia przebiegać powinna zgodnie z regułami stosowanymi przy interpretacji oświadczeń woli (art. 65 k.c.).

Wyjaśnienia rzeczywistej intencji autora wymagają zwłaszcza pisma sporządzone przez stronę działającą osobiście, bez profesjonalnego pełnomocnika. Szczególnie dotyczy to czynności podejmowanych przez uczestnika postępowania niemającego doświadczenia ani wiedzy potrzebnej do formalnie poprawnego formułowania oświadczeń i żądań (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 1992 r., IV CSK 384/11, LEX nr 1215060; z dnia 7 lutego 2006 r., IV CZ 7/06, LEX nr 1103829; z dnia 23 marca 2006 r., III CZ 19/06, LEX nr 1102797 i z dnia 23 września 2009 r., I CZ 51/09, LEX nr 1324248). Stosując dyrektywy interpretacyjne z art. 65 § 1 k.c., przy ustalaniu zamysłu wnoszącego określone pismo, należy uwzględnić nie tylko dosłowną treść, ale także wszystkie okoliczności towarzyszące jego złożeniu wskazujące na motyw działania autora i cel podjętej czynności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2014 r., II CSK 410/13, LEX nr 1491256).

Zastosowanie tych reguł do niniejszej skargi, wskazującej na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 maja 2014 roku, sygn. akt SK 61/13, stwierdzającego, że „art. 70 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2013 r., poz. 1440, 1717 i 1734) w zakresie, w jakim uprawnienie małżonki rozwiedzionej do uzyskania renty rodzinnej uzależnia od wymogu posiadania w dniu śmierci męża prawa do alimentów z jego strony, ustalonych wyłącznie wyrokiem lub ugodą sądową, jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej

Polskiej”, pozwala na dostateczne zidentyfikowanie sprawy, której wznowienia skarżąca się domaga. Nie budzi wątpliwości, że chodzi o tę sprawę, w której zapadł wyrok odmawiający jej prawa do renty rodzinnej, a nie o późniejszą sprawę (sprawy), której przedmiotem było odrzucenie odwołania na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania zażaleniowego rozstrzygnięto po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 11 ust. 1 w związku z § 12 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.).

kc